

BISCAI

lella Alta), la *bizbál* 1920 (Vinebre); 1936 al poble mateix. Gentilici: *bizbaléñs* ibid. Cobla tòpica: «La Figuera està molt alta / Cabassers mig amagat / La *Bisbal* sobre una roca, / Margalef dintre un forat» Mn. X. Plassa, de Prades, jo també, en el Priorat ho he sentit així o «dalt d'una roca», J. M. Espinàs, *Viatge al Priorat*, en la pintoresca descripció que dóna del lloc, recull la cobla en forma un poc diferent.

Segons J. Segura (*Veu del Monts*. 1896, 275) consta en *Esp. Sagr.* XLII, 156, que era del Bisbe de Tortosa.

Sa Bisbal possessió ja antiga te. Selva (XL, 63.12, Masc. 10B6; i mapa Despuig; es Puig de *Sa B.*, sobre Moscarí (XL, 73.5). *Es Bisbals* (pron. *ær birbáls* te. 15 Montuiri XL, 123.4 i Masc. 27G11); *æz bizbál* digué el secretari municipal (XL, 124.4). *Bisbal* cognom a Colònia de St. Pere (LI, 78.10).

Cf. *Castellbisbal* (Vallès Occid.). I cf. *Braibal*, article infra.

Bisbe, V. *Birba* *Bisbilan*, V. *Bislam*

BISCAI

Noms que deuen venir de bascos immigrants. *Son Biscat* te. Vilafranca de Bonany; pron. *buskáí*, un altre a Porreres pron. *biskáí* i, *Can Bescái* a Binissalem (XL, XLI, 38.1). Corral dels *Biscains* te. Ares del M.; Barranc i Font de *Biscains* a Orpesa (XXVIII, 83.20, 123.25).

BISCARBÓ

Llogaret de cases escampades, agr. a Castellàs (Urgellet).

PRON.: *biskarbó*, 1957 i 1959 a España etc.

DOC. ANT. No sembla que sigui anomenat a l'Acte C. SdUrg., de 839, on s'anomenen Villa Rubeca cum Bochona vel Tyrone, tot i que Biscarbó es troba només a 0h10 o 0h15 de Vila-rubla; però no sembla pas que sota aquests *Bochona* i *Tyrone* s'amagui alguna lliçó corrupta del mateix nom. 1163: una butlla papal dóna al monestir de Gerri «Osez --- alodio de Castellis et de *Bescarbo*, decimam de condaminis de *Taus* ---» publicat per SerranoS. (*NHRbg* d'un exemplar original conservat en una col·le. privada de Lleida), i segons el ms. romà, id., datat 1164, per Kehr, *Papsturk.* 50 p. 398.

1518, molt repetit al *Spill* de Castellbò: *Bescarbo* f° 20r, *Vescarbo* tres cops, f° 21v; i, amb afrontació detallada, *Vezcarbo* f° 20v: en la qual s'anomenen, entre altres topònims menors: *el Mesull*, *lo Canalill*, *al Cantó*, *Lagunarda*, *Robió*, *Pujol Spes*, *Font Nabina*, *Malvehi*, *Vila Cerdera*, *Fener Pleya*, *Puïol de Tuc*, i *Mesos*; «en la ballia d'Eguils --- al dit Cantó afronte ab *Vescarbo*», f° 23r; *Vescarbo* cognom de Gerri, f° 12.78v. És errònia la identificació amb Bis-

carbó que hom ha cregut fer d'un *Bescaron* del S. IX, per a la qual, cf. s. v. *Bescaran*.

ETIM. Ja essencialment en *E.T.C.* I, 85 i 123. El bc. *bizkargune* «colina, altura» mot dels dialectes labortà, baix-navarrès i roncalès, compost de *bizkar* «loma, punto culminante» i *gune* «lugar, paraje, espacio» (Azkue); aquesta última forma és avui peculiar dels tres dialectes basco-francesos, mentre que els altres tenen *une* 'lloc, paratge' i 'moment' (Uhlenbeck, *Vergl. Laulebre der baskischen Dialekten*, 90). Llinitzat -RGUNE, la u passava a ó catalana, i go es canviaria en bó (cf. alternances del cat. vulgar o normal, com *prevon/pregon*, *havut/hagut*). Val a dir que havent-hi *une* en lloc de *gune* en gran part del basc modern, no podem assegurar que no fos *une* o *ñune* o *hune* la forma del proto-basc. De tota manera es pot assegurar que no ve de *bizkar* + *BONUS*, car llavors tindriem -bó en català amb vocal oberta.

20 *Biscarda*, *Biscarra*, V. *Biscarri*

BISCARRI

25 Antic poble te Benavent de la Conca, que avui es veu en ruïnes, prop d'Isona, a l'esq. de la ctra., pujant de Tremp al Pas de Comiols: és a la carena d'un ser rat que es marca molt vistent.

PRON. MOD.: *biskári* 1920 (a Palau de Noguera); id. 1957 (en dos o tres llocs del triangle Isona-Claverol-alt Rialb). Detalls geogr. en *GGC* 785-6: era junt amb Benavent parròquia sufragània i tenia encara 237 habitants l'any 1831.

DOC. ANT. En docs. de 1079 (*A.C.A.* reg. 1, f° 28) i 1130 ja apareix citat (CCandi *MiHiCat* II, 18, 476); en aquell (*GGC* 785-6) com afrontacions li donen or. *Taravalli*, mer. *Benavent*, occ. *Gavet ac Lagunasa*, sept. *Lordani*. El trobem ja en forma exacta *Bescarre* en el capbreu de l'Acte de C. SdUrg., de formes vulgars (f° 12, vist a l'orig. de l'Arx. SdUrg.) (xxxviii, 19.16); si bé no figurant en el text definitiu de l'Acte, deu ser més aviat del S. x que del IX; 1162: *Beschaire* (Kehr, *Papsturk.*, 377) amb terminació sens dubte trivialitzada pel curial romà, segons *Belcaire*, *escaire* etc.); 1179: «--- in *Conquis* et in *Biscarre* et in *Tautail* ---» (MiretS., *TemplH.*, 324); 1204: Petrus de *Bischarri*; 1340: Pere *Biscarri* en l'edició del Capbreu d'Entença, p. 22, f° 3r, p. 237. En el cens de 1359: *Vasque <r>ri* (*CoDoACA* XII, 78).

ETIM. Evidenciada per la situació mateixa del poble: bc. *bizkar(ra)* «loma», «punto culminante», «caballete del tejado»; i, partint de «loma» → «espaldá». Mot estudiat a fons pels bascolegs, des de Schuchardt (*ZRPh* xxxii, 81) i Azkue fins a Mitxelena, que ens fa llum fins a la formació del mot proto-basc i ibèric. Alternant sobre un radical comú els elements sufixals -ARR/-AI, tal com en *ibarr/ibai* 'ribera' (d'on *ibarra/IBAI-KA* > port. ant. *veiga*, cast. *vega*): ací, al costat de *biskarr* hi ha *bizkai* «espaldá», d'on, amb l'article -a: